

1969

KARSZT-ÉS BARLANGKUTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT KÖRLEVELE

M E G H I V Ó

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1969. december 14-én vasárnap de. 9 órakor a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezete székházának /Bp.VI.Gorkij fasor 46-48./ tanácstermében tartandó

t i s z t u j i t ó k ö z g y ű l é s é r e .

Határozatképtelenség esetén a közgyűlést 1969. december 14-én vasárnap de. 10 órakor tartjuk meg a fent megjelölt helyen. A második időpontra összehívott közgyűlés a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határozatképes.

Tárgysorozat: Elnöki megnyitó
Főtitkári beszámoló
Gazdasági titkár jelentése
Számvizsgáló Bizottság jelentése
Vita a beszámolók felett
Jelölő Bizottság javaslatának ismertetése
Szavazás
Felszólalások, javaslatok, előterjesztések
Szavazatszámoló Bizottság jelentése
Elnöki székfoglaló és zárszó.

Kérjük tagjainkat, hogy a közgyűlésre szíveskedjenek magukkal hozni folyó évről érvényesített tagsági könyvüket is, mert az jogosít a szavazólap átvételére.

Dr. Láng-Sándor
elnök

T á r s u l a t i é l e t

A 6. és 7. sz. körlevél megjelenése közti időben megrendezett előadói üléseken az alábbi előadások hangzottak el:
1969. Vukov Péter

Geodézia a barlangfelmérésnél

november 4.

november 18

Szeredai László

Vízben oldott oxigén folyamatos miszeres mérése

december 9.

Dr. Szentés György

Tanulmányuton Olaszországban.

Társulatunk Választmánya 1969. X. 21-én ülést tartott az Eötvös Loránd Tudományegyetem Földrajzi Tanszékének Lóczy termében. Dr. Láng Sándor elnök szercettel köszöntötte az ülésen megjelent dr. Tulogdi János professzort, a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem nyugalmazott tanszékvezető tanárát, Társulatunk tiszteleti tagját és méltató beszéd kíséretében átnyújtotta az idős tudósnak a tiszteleti tagságról szóló oklevelet. Tulogdi professzor tiszteleti tagi szék - foglaló beszédében végigttekintette életutját. Szavai nyomán egy fáradhatatlan kutatókban és tudományos eredményekben gazdag életpálya képe rajzolódott ki a hallgatóság előtt. A választmány őszinte lelkesedéssel kívánt a tudós professzornak hosszú életet jó egészséget és alkotó erőt. - Dr. Dénes György főtitkár tájékoztatta a Választmányt a Társulat MTE SZ-be való felvételének ügyéről. Ismertette, hogy miután a TIT lemondott a Vár-barlang üzemeléséről, a Polgári Védelemmel kötött újabb megállapodás alapján a Vár-barlang idegenforgalmi bemutatását Társulatunk a jövőben önállóan látja el. A Választmány 5 tagú bizottságot bízott meg a Vár-barlang üzemelésével kapcsolatos kérdések megoldására. - A Választmány a főtitkár beszámolóját jóváhagyólag tudomásul vette és úgy határozott, hogy a Társulat tisztújító közgyűlését december 14-re javasolja összehívni. - A választmányi ülést követően került sor a nyilvános előadói ülés keretében a stuttgárti V. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszusról szóló beszámolóra.

A Budapesti Vörös Meteor központi Barlangkutató csoport zombolykutatói 1969. nyarán is megrendezték hagyományos alsóhegyi táborukat. A tábor célja, az Alsó-hegy magyar oldalán lévő zombolyok feldolgozásának folytatása volt. Felmérést, illetve kiegészítő méréseket végeztünk a Soltészlyuka és a Magaslesi - zombolyban, valamint folytattuk a zombolyok fotódokumentációját.

Teljes felmérést és fotódokumentációt készítettünk az eddig kevésbé kutatott felszíni beszakadásokról, külön választva a lepusztult, illetve a szilárd zombolyokra utaló előfordulásokat.

Kutatómunkánkat azután csehszlovák területen folytattuk, az Alsó-hegyen és a Szlovák-karszt más részein. A Kassai Muzeumban dr. Erdős Miklós mérnökkel, a karszt osztály vezetőjével folytattunk eszmecserét, melynek során a csehszlovák barlangkutatók alsó-hegyi anyagába nyertünk betekintést. E dokumentáció alapján hézagpótló felmérési munkát folytattunk. Az Alsó-hegy szlovákiai oldalán elkészítettük a Határ-, és Bögöly-zombolyok térképeit és bővítettük a meglehetősen hiányos fotódokumentációt. Expedíciónk eredményének könyvelhetjük el, hogy most rendelkezésünkre áll az Alsó-hegy eddig felderített zombolyainak dokumentációja, ami elősegíti további elméleti feldolgozásainkat.

Kósa Attila

A Komárom megyei Dolgozók Lapja, 1969. szeptember 23-tól 27-ig 5 részben beszámolót közölt a tatai vár alatt húzódó folyosó-rendszer feltárásáról. Ez év szeptemberében Vajna György vezetésével, barlangkutatóink egy csoportja megkísérelte megfejteni a vár alatti kazamaták rejtélyét. 20 napi fáradságos munkával sikerült több zárófal átvésésével eddig ismeretlen járatokba behatolni. Felszínre került sok értékes régészeti lelet, cseréptöredékek, ágyugolyók, edények és egy értékes, aranyozott bronz reneszánsz szíjcsat.

A kazamata-rendszer további feltárását a kutatók tavasszal folytatják.

Sz.K.

178 m mély a Vecsembükki-zsomboly

A Budapesti Vörös Meteor Raisz Keresztély Barlangkutató csoportja 1969. november 3-9-ig zsombolykutató tábort szervezett a Bódvaszilas feletti Alsó-hegyre. A tábor célja volt a legújabb technikai felszerelések felhasználásával, a Greminger-féle csörlő berendezéssel, a terület legmélyebb zsombolyait bejárni, formaki- és csüket megvizsgálni és esetleges újabb járatokat feltárni.

A kutató táborban a csoport 19 tagja két brigádban végezte a kutatásokat. Az Almási-zsombolyban a -45 m-nél lévő törmelék kup D-i végpontján lévő fülkéből bontással egy kb. 20 m-es felfelé vezető cseppköves járatba sikerült bejutni.

A Vecsembükki-zsombolyban 83 m mélységben, a régen ismert fenék megbontásával egy keskeny hasadékot sikerült szabaddá tenni, melybe a bedobált kövek egyre halkuló pattogással estek lefelé, a fenékre való becsapódásuk nem volt észlelhető. A hasadékba kötéllel leeresztett lámpa kb. 15 m-rel mélyebben egy párkányt világított meg. Később a párkányra karabinerfékkel leeresztett, felderítést végző kutatók egy kb. 3,5 m x 10-15 m-es szilvamag keresztmetszetű, cseppköves hasadékba jutottak, melynek feneke reflektorral sem volt látható. Másnap a csörlő berendezést a felszínről a zsomboly régi fenékre szállítottuk le és az ott elhelyezett ácsolatokhoz kötöttük ki. A drótkötéllel leeresztett kutatók az ujonnan feltárt akna fenekét -95 m-nél érték el a régi végpont alatt, tehát a felszíntől 178 m mélységben. A mélység becslése a felhasznált drótkötél segítségével történt. A drótkötél végig szabadon futott. A 95 m-es akna oldalából lefelé és felfelé további párhuzamos kürtők nyílnak. Ezek még felderítésre várnak.

A zsomboly eredményes továbbkutatása a hazai viszonyok között eddig szokatlanul nagy mennyiségű technikai felszerelést tesz szükségessé, ezért újabb leszállást csak a felszerelés kiegészítése után tervezünk. Akkor kívánjuk felmérni a most feltárt szakaszokat is.

Feltárásunkkal a Vecsembükki-zsomboly lett kb. 178 m-es mélységével hazánk második legmélyebb barlangja és itt található a 95 m mély, legnagyobb hazai összefüggő barlangi mélység is.

Szenthe István

Tanulmányuton a Szovjetunióban

A Budapesti Vörös Meteor barlangkutatóinak meghívására 1966 nyarán Magyarországon járt szovjet speleológusok látogatásának viszonzásaként 1969. május 30-án a Szovjetunióba utaztak dr. Dénes György főtitkárunk és Révész Lajos vezető tagunk feleségeikkel, valamint Simsa Péter, a Vörös Meteor barlangkutató csoport vezetője.

Egy hetet Moszkvában töltöttek a Lomonoszov Egyetem vendégeiként. Megismerkedtek az egyetem földrajzi és földtani tanszékeinek munkájával, valamint az egyetem barlangkutatóinak tevékenységével, eredményeivel és tanulmányozták felkészülési, edzési módszereiket. Részt vettek a Szovjet Össz-szövetségi Speleológiai Bizottság évi beszámoló értekezletén is, ahol alkalmuk volt megismerkedni a Szovjetunió valamennyi köztársaságá barlangkutató szervezeteinek vezetőivel. Moszkvából a magyar delegáció a Krimbe repült, ahol az Ukrán Földtani Intézet karsztkutatói osztályának vezetője látta vendégül és kalauzolta őket a Csetir-Dag karsztfennsíkján és barlangjaiban.

Jaltai pihenőjük után Szocsiba, majd Szuhumiba hajóztak, ahol az Abház Állami Idegenforgalmi Hivatal elnöke vendégeiként járták be a Nóve-Afon és a Ricat-környéki karsztkörvidéket, majd a Kaukázus déli mészkővonulatát.

Tbiliszi-ben a Gruz Tudományos Akadémia Karszt Bizottsága látta vendégül a magyar kutatókat és ismertette meg velük a gruz karsztkutatók tevékenységét. A Kaukázus főgerincét magashegyi tura során a Kluhor-hágón lépték át a magyar kutatók és a dombáji hegymászó központ megtekintése után repültek vissza Moszkvába, majd onnan június végén Budapestre. A szovjet tanulmányut sok hasznos tapasztalatszerzés mellett a magyar-szovjet speleológus kapcsolatok megerősödését és kiszélesedését eredményezte.

- sg -

A Budapesti Vörös Meteor barlangkutatói mongóliai tanulmányutjuk során megtekintették a Dajan Derh-barlangot és egy, a kínai határ közelében fekvő jégbarlangot.

A Dajan Derh-barlang Észak-Mongóliában, a Hövz göl-tó keleti partján Cagan Ur városától 55 km-re, a Cagan-folyó oldal völgyében fekszik. A barlang környező vulkánikus kőzetből kis területen kibukkanó mészkőben tektonikus hasadék mentén alakult ki. A kb. 200 m hosszú üreg képződményekben szegény, a falakat néhol cseppkőléfolyás és kisebb cseppkövek diszítik. Érdekessége a négyszög alakú bejárat bolthajtása alatt kővekből emelt sámánista áldozati oltár, melyet elborítanak a környék lakóinak az istenek számára áldozott ajándékai, szent könyvek, füstölők, kockacukrok, töltények stb.

A kínai határ közelében fekvő Darigangát elhagyva, az ut magas bazalt kupok, koporsó-hegyek között vezet a településtől kb. 70 km-re fekvő 155 m hosszú láva-tufa barlanghoz. A terület felszine idős peneplén volt, melyre bazalt láva ömlött, ebben keletkezhetett a barlang, a viszkózus láva eredeti települése és lehülése közben. A fátlan füves sztyepp évi középhőmérséklete $+2^{\circ}\text{C}$, 100-300 mm/év csapadékkal. A felszín közeli földréteg egész éven át fagyott, a barlangban a jég állandóan megmarad. A bejáraton átbujva, 7 m hosszú, hideg levegőjű, vizes-jeges folyosón át 10 m átmérőjű, 3 m magas, kör alakú terembe jutunk. Az időszakosan erre táborozó nomádok ide járnak le vizért. Edényeikben a csöpögő vizet fogják fel. A teremből kb. 10 m hosszú, 2 m magas, lejtős folyosón tovább haladva a járat kiszélesedik és megjelennek az első jégképződmények, jégcsapok, jég-lefolyások. A járat alját fedő erősen osztályozatlan éles törmelék is jég borítja. A csillogó jégkristályok között a járat erősen elszűkül, a leszakadt bazalt láva és tufa törmelék majdnem a mennyezetig borítja a folyosót. Bár véleményünk szerint a barlang rövidebb szakaszon tovább folytatódik, de a felszerelés hiánya és az idő rövidsége miatt a továbbjutást nem kísérelhettük meg.

B.G., Sz.K., T.L.

K ö z l e m é n y e k

Egészségügyi Közlöny XIX. évfolyam 21.sz. 442. oldal.

Közlemény a gyógybarlang megnevezés engedélyezéséről

Az egészségügyi miniszter a "Jósvafői Békebarlang" gyógyításra szolgáló két barlangjára a gyógybarlang megnevezés használatát engedélyezte.

Ismét megnyílt a Vár-barlang

Megtekinthető minden vasárnap 9-től 17 óráig. Belépődíj 5 Ft.

Kiadja: A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, VI. Gorkij fasor 46-48.

Felelős szerkesztők: Dr. Dénes György és Székely Kinga
Felelős kiadó: Dr. Hegedüs Gyula

69. "TEMPÓ"Ksz. /3295/ 600 példány
Felelős vezető: Szendrő Sándorné